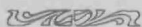

koma kupil osliča in voziček. Jožek, kot starejši, si je lastil pravico, da je »kočiral«, in le redkokrat je doletela ta čast manjšega bratca. Ko sta prišla dečka iz šole, sta pa morala pridno pomagati pri domačem delu. Kaj ganljivo je brati, kar se pripoveduje o bratski ljubezni, ki jo je imel dobri Bepo do svojih sestic; najmanjše je pestoval, jih učil hoditi in jim delil hrano, ki si jo je sam pritrgoval.

Ker je bil Jožef Sarto najpridnejši med vsemi dijaki, se mu je posrečilo, da je po posredovanju nekega kardinala, ki je bil tudi iz Rijeze, dobil mesto v dijaškem semenišču v Padovi, kjer je dovršil z izvrstnim uspehom gimnazijske in bogoslovske študije. V mašnika je bil posvečen 18. septembra 1858. Potlej je deloval z veliko vnemo v raznih krajih kot kaplan, župnik, kanonik, škof ter slednjič patriarh v Benetkah. Za papeža je bil izvoljen 4. avgusta 1903. Letos pa je 20. avgusta šel uživati plačilo za svoje obilno plemenito delovanje. Vi otroci ste prejeli od svetega očeta še posebno dragoceno dediščino — odredbo o zgodnjem in pogostnem sv. obhajilu. Izkažite se hvaležne zlasti s tem, da posnemate krasne zgledе prezaslužnega življenja ter tekmuje v ljubezni do Jezusa Kristusa in njegove preblažene Matere Marije. Pred vsem pa si zapomnite preizkušeno pravilo modrega življenja: Zgodaj mora začeti, kdor hoče vzorno dovršiti tek svojega življenja!

Brglez.

Takšen si kot brglez!«

»Še brglez ni bolj neroden kot ti!«

»Ti presneti brglez... že spet si storil škodo; ali ti je bilo treba razbiti ta lonec?«...

Pritisnil sem obedve roki na ušesa in bežal v gozd za hišo. Tam sem kmalu pozabil na očitke domačih, pozabil sem na razbiti lonec, samo na tistega »brgleza« nisem mogel pozabiti; še vedno mi je donelo po ušesih, težko in mučno, kakor da me bije kdo s polenom po glavi: »Brglez! Brglez!« — Ta

žalivka mi je z ostrimi kremplji segla do dna srca in me tlačila k tlom kakor silna skala. Vse bi bil dal, samo da bi se bil mogel iznebiti imena »brglez«, ki so me z njim nazivali domači, kadarkoli sem storil v svoji otroški razigranosti kakšno neumnost. Dan za dnem, po vseh potih me je spremljal ta malo ljubeznivi priimek ter se me držal trdovratno kot madež duše. Velikokrat bi bil rajši tepen, le da bi mi ne bilo treba požirati vedno že kar na tešče »brgleza«. Zdelo se mi je, da se me ovija kot ostudna kača in da me pika v lica, v roke in v život. Iz davno razbolelega srca pa je tiho lila žalost in obraz mi je začela pokrivati od dne do dne mrkejša resnoba...

Daleč v gozdu, v globoki globeli, sem se ustavil. Legel sem na mah in si zakril obraz; za hip so se mi ulile potokoma po licih solze, ki so se pa koj nato posušile; še pred jokom sem utihnil.

In to samo zaradi ubogega lonca, ki sem ga ubil ponevedoma in po nesreči!

Zgrabilo me je v prsih, razleknil sem lakti in se ozrl naokrog.

»Brglez!«

Zazdelo se mi je, da slišim iz daljave še vedno ta, zame tako grenki priimek. Studoma sem si zamašil še enkrat ušesa in odmaknil šele čez dolgo časa roki. Zdaj je bilo povsod vse tiho, le gozd je skrivnostno šumel. Nad visokimi vrhovi bukev je letela plahutaje temna jata vran, ki so žalostno krakale. Nasmehnil sem se kakor v sanjah; le še lahko je kljuval »brglez« v srcu. Naposled sem zaspal in vse okrog mene je izginilo bliskoma iz spomina.

Pozno je bilo že, ko so me vzdramili v bližini nenadoma koraki iz spanja. Odprl sem oči. Nekoliko sežnjev od mene je stal moj brat.

»Matija!«

Takrat sem zaihtel.

»Matija! Nikar naj ti ne bo hudo...«

Brat je stopal počasi proti meni.

»Zato naj ti ne bo nikar hudo, ker te imam jaz rad. Jaz ti nikdar ne rečem »brglez«. Zdaj se poto-

laži, Matija! Ná, tukaj, pomarančo! . . . Že dolgo časa sem te iskal po gozdu . . .«

Takrat sem ihtel, da so mi solze zalivale obraz. Ne brata, ne lepe rumene pomaranče nisem videl. Vse se je zibalo okrog mene in se pogrezalo v brezdanjo temo brez zvezd.

Brat mi je ovil okrog vratu desnico in mi je brisal mokra lica in oči s svojim robcem.

»Samo jokati nikar! Matija, Matijček, jaz te imam tako rad. Ná, vzemi pomarančo. Če hočeš, ti dam tudi svoj novi, rdeči pipec, ki je tako lep in svetel, da je veselje . . .«

Le še v kratkih presledkih sem ihtel.

»Veš kaj!« me je tolažil brat. »Jaz bom rekel doma, da ti ne sme reči nihče več »brglez« — pa bo dobro.«

»Vedno mi bodo rekli »brglez« — jaz vem,« sem dejal.

»Ne bodo, Matijček . . . Pa veš še kaj! Jaz sem si izmislil nekaj pametnega. Midva bova nastavila past in ujela res pravega brgleza, ptiča. Pa boš nesel potem ti brgleza domov in rekel: »Ta-le ptič je brglez — ne pa jaz!« — Viš, poglej, Matijček, pa jih bo sram, vse skupaj bo sram, in nikdar več ti ne bodo rekli »brglez«. Tako bo najboljše — kajneda! Brgleza bova dejala pa v kletko, v tisto, ki si jo naredil ti lansko jesen. In lepo bo potem . . .«

Utihnil sem sredi joka in pričela sva jesti z bratom pomarančo.

Samo, da bi ne bil več »brglez!« sem si želel natihoma.

»Nikdar več te ne bodo žalili z »brglezom« — nikdar več!« je povzel spet brat, kakor da je slišal mojo tiho željo.

»O Bog! Da bi bilo to le res!«

Šel sem z bratom domov, kakor majhna potvora, poln žalostnih misli, ves mrk in pobit. Že dolgo nisem bil tako žalosten kakor takrat. Tista bratova zvijača se mi je zdela premalo krepka. Da bi ujel brgleza v past in ga nesel domov: »Domači! Glejte, to-le je brglez, in ne jaz!« — kdovedi, če bi se res

odvalil tisti grdi priimek od mene tedaj?!... Premišljeval sem med potjo o tem in čimdaljebolj se mi je zdela bratova zvijača puhla, četudi sem vedel, da brat dobro misli in da mi hoče le koristiti.

Doma sem se zaklenil v sobo in stopil pred veliko svetlo ogledalo, ki je viselo na steni. Še nikdar se nisem bil ogledoval natančno. Hipno sem se ogledal le ob nedeljah pred mašo, kadar sem si česal lase z velikim nerodnim glavnikom; tudi nisem bil nikdar premišljal, ali sem lepega, ali grdega obraza. Zdaj sem se pa zamislil v samega sebe in strmel dolgo nepremično v ogledalo. Študiral sem svoj obraz: lase, čelo, oči, nos, lica, ustne in brado. In opazil sem strahoma tekom časa, da se mi reži iz ogledala grd in spačen, nič otroški, ampak celo starikav obraz, že razjeden in zgubančen. Moj obraz je bil to!... In kolikordalje sem se gledal v ogledalu, tolikobolj se mi je zdel moj lastni obraz grd in odljuden, naravnost oğaben in zopern. Posebno tiste poteze okrog usten so se mi zazdele odurne in zaničevanja vredne. Hipoma se mi je posvetilo v glavi: zdaj sem si bil na jasnem. Sesedel sem se in si zakril obraz v dlani.

»A, tako... da le vem!... Zaradi tega me dražijo in pikajo vedno z »brglezom«, ker sem grd. O, o! Grd sem, grd kot noč! Tudi brglez je bolj grd in neroden ptič — zato taka primera. Zdaj vem, čemu vse to. Toda jaz nisem kriv tega,« sem zajokal.

Naenkrat pa sem odmaknil roke od lic; tudi vse solze so se mi posušile.

»Nočem jokati! Nič več!« sem sklenil. »Moj obraz je grd; škoda lepih solz, da bi se pretakale po teh grdih licih. Tudi rok si nočem nič več mazati z dotikanjem lic.«

Odklenil sem durí in planil na travnik za hišo. Pomlad je bila. Črešnje in jabolane so bile posute z belimi, blagodišečimi kosmi cvetja. Povsod so prepevali liščki in ščinkovci, strnadi in repnikarji, tisti sijajnorumeni. Še zlatobleščeči kobilar je žvižgal lepše kakor ponavadi. Ves travnik je dehtel sladko

Na bojni ladji.

in opojno; zakaj potrošen je bil z vijolicami, s tistimi dišečimi, ki jih je bilo povsod vse polno. Tuintam se je bleščalo in izpreminjalo mehko in žametno morje spominčic. In trobentic, lepo rumenih, takorekoč zlatih, koliko jih je bilo! Ponekod, zlasti na južni strani travnika, tam, kjer je bilo cvetočih češenj in jablan konec, je v toplem vetru šumoma valoval in dihal beli vseprostrani vrtec visokih bingljajočih zvončkov. Ej, tam je bilo veselje za otroke, tam je bil zdaj tudi moj brat. In tudi jaz sem šel tja. Začel sem trgati zvončke in si jih zatikati za trak na klo-buku. Bratu pa nisem hotel prav nič potožiti o svoji grdobi, ki sem jo bil še malo poprej gledal v zrcalu.

Zvečerilo se je kmalu. Zlata večerna zarja je tiho ugašala na zahodu, na zemljo je pa legel somrak. Sive, mračne sence so prepregle ves lepi travnik. V snu se je zazibala visoka trava. Jablane in češnje so se odele mahoma v tajnosten pajčolan. Belo cvetje se je usipalo z vej in rosilo kakor čudežen dež z nebes na tla. Na smreki se je oglasil kos in je zažvižgal.

Po večerji sem šel z bratom spat v mrvo, na seno na svislih. Hladen veter je pihal skozi ozko lino; posvetil je mesec in se skril za oblake. Razleknil sem lakti, da bi prejkoprej zaspal; tudi brat je še čul. Visoko nad nama, zarite v seno nad široko mrežo tramovja, so cvilile miši.

Zapihal je skozi ozko lino zopet veter, odprl sem naširoko oči in se ozrl po bratu.

»Zaspi, Matijček!«

»Ne morem. Veš, kaj mislim? Kako bova lovila brgleza. Kako misliš ti o tem? Ali nastaviva past že koj jutri?«

»Dà, jutri, Matijček. Kar zaspi...«

»Pa ne morem. Čakaj, nekaj ti moram še povedati. Popoldne sem se gledal v ogledalu in sem spoznal, da imam grd obraz; zato mi pravijo »brglez«.«

»Tiho bodi, Matijček, in zaspi že enkrat. Da imaš le dušo lepo, pa je dobro; na obraz se Bog ne bo oziral.«

Brat je težko zasôpel in zaspal. Potegnil je spet

veter. Zunaj je udarila košata jablan s svojo dolgo vejo ob kozolec. Posijala je na bratovem obrazu mehkodrhteča luč srebrne mesečine.

A pusto je bilo meni. Zaspanca ni bilo na oči, miru ne v srce.

»Brglez!« — s tem občutkom v srcu sem gledal skozi lino. Črn oblak je prijadral mimo in mi zakril mesec. Takrat sem se zaril tudi sam še globlje v seno, v to dišeče, in kmalu sem zadremal ter končno tudi zaspal, kakor se spodobi.

Zgodaj zjutraj sva pa lezla z bratom po strmi lestvi navzdol. Pred hlevom je mazal hlapec osi pri vozu in žvižgal veselo predse.

»Brglez, ali si dobro spal?« me je pozdravil in se zasmeljal.

Brat se je potegnil zame in se okrenil jezno k hlapcu:

»Bodi tiho, čenča, in nikar ne psuj, ampak delaj!«
Hlapec je povetil oči in mazal hitreje osi.

»Zdaj vem natanko: Vsakdo me psuje bolj zaradi tega, ker sem tako strašno grd, ker sem taka žalostna pokveka, kakor pa zato, ker sem neroden in malo tudi neumen,« sem hipoma razsodil, ko sva šla z bratom proti hiši.

Koj po zajtrku sem nesel past v gozd in jo pustil tam do mraka. Pod noč sem šel pogledat, če se je brglez morda le res ujel. Toda — o žalost, past je bila prazna še vedno, kakor zjutraj. No, kaj sem hotel! Pustil sem past tam, kjer je bila, in sem se odpravil lepo domov. Drugi dan sva šla pa z bratom skupaj pogledat, kako in kaj da je. In čudo božje! Past je bila zaprta. Kdovedi, če se je bil ujel brglez?! Morda je pa notri kakšen drug ptič? Ker je imela past majhno luknjico, sem pogledal skozi... Žalost velika! Penica je bila v pasti, in ne brglez! Odprl sem torej pokrov, in penica, ki je bila nedolžna, je zletela veselo in razposajeno iz temnice.

Konec prihodnjič.

